

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2016-12-20

Närvarande: F.d. justitieråden Gustaf Sandström och Lena Moore samt justitierådet Ingemar Persson.

Vissa åtgärder för en effektivare och mer ändamålsenlig mark- och miljöprocess

Enligt en lagrådsremiss den 8 december 2016 har regeringen (Justitiedepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar,
2. lag om ändring i lagen (2010:983) om upphävande av lagen (1969:246) om domstolar i fastighetsmål.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av rättssakkunnige Freddy Larsson.

Förslagen föranleder följande yttrande av Lagrådet:

Förslaget till lag om ändring i lagen om mark- och miljödomstolar

1 kap. 4 § och 2 kap. 10 § andra stycket

Lagrådet har ingen erinran mot de föreslagna ändringarna i sak men har invändningar mot bestämmelsernas placering.

Det är en nackdel om bestämmelserna om särskilda rättsmedel utan skäl splittras och placeras i olika kapitel. Lagens uppbyggnad hindrar också att det extraordinära förfarandet på ett naturligt sätt regleras i anslutning till det ordinära förfarandet.

Det finns således ingen naturlig placering för bestämmelser om handläggningen av sådana ärenden. Andra stycket i remissens 1 kap. 4 § om handläggningen passar inte i 1 kap. (jfr 4 och 5 kap. om handläggningen; att en motsvarande regel finns i 1 kap. 7 § lagen om patent- och marknadsdomstolar utgör inte skäl nog).

Bestämmelser om domstolens sammansättning kan inte placeras enligt remissens förslag, dvs. i 2 kap. 10 §. Den bestämmelsen behandlar mål och ärenden som *har överklagats* till Mark- och miljööverdomstolen. Det är också främmande att jämställa prövningen i ärenden om särskilda rättsmedel med behandlingen av frågor om prövningstillstånd.

Lagrådet förordar att bestämmelserna placeras samlat sist i lagen under egen rubrik (jfr rättegångsbalken och ärendelagen). De bör inbördes placeras i enlighet med lagens uppbyggnad, dvs. sammansättningen före handläggningen. Handläggningsreglerna bör utformas i samklang med 4 kap. 1 § första stycket.

Bestämmelserna kan förslagsvis utformas enligt följande; 2 kap. 10 § tredje och fjärde styckena (jfr remissens förslag) kan tillämpas av Miljööverdomstolen utan att det behöver anges särskilt.

6 kap. Särskilda rättsmedel

1 § Mark- och miljööverdomstolen prövar en ansökan om resning eller återställande av försutten tid eller en klagan över domvilla när det gäller

1. en dom eller ett beslut av en mark- och miljödomstol,
2. ett beslut av en förvaltningsmyndighet om beslutet skulle ha överklagats till en mark- och miljödomstol, eller
3. ett kommunalt beslut om beslutet skulle ha överklagats till en mark- och miljödomstol, direkt eller efter prövning av en förvaltningsmyndighet.

Mark- och miljööverdomstolen ska vid prövningen bestå av tre lagfarna domare. Ett tekniskt råd får dock alltid ingå i rätten i stället för en av de lagfarna domarna.

Vid handläggningen tillämpas lagen (1996:242) om domstolsärenden. Rättegångsbalken tillämpas dock om frågan gäller ett avgörande av en mark- och miljödomstol som vid sin handläggning har tillämpat vad som gäller för tvistemål i allmän domstol.

3 kap. 1 a §

Förslaget innehåller bestämmelser om kumulation av mål eller ärenden som handläggs enligt ärendelagen. Genom den föreslagna bestämmelsen lagregleras att kumulation kan ske vid handläggning som sker enligt ärendelagen och, framför allt, att kumulation kan ske även om den ena prövningen ska göras av domstolen som första instans och den andra prövningen ska göras efter överklagande. Lagrådet har ingen erinran mot förslaget i sak.

Bestämmelsen är svårplacerad med hänsyn till lagens systematik som innebär att bestämmelser om handläggning enligt ärendelagen förekommer såväl i 4 kap. (handläggningen där mark- och miljödomstol är första instans) som i 5 kap. (handläggningen när mål har överklagats till mark- och miljödomstol). Lagrådet kan godta att bestämmelsen placeras enligt remissens förslag.

Lagen om mark- och miljödomstolar reglerar handläggning enligt ärendelagen inte bara av "ärenden" utan även av "mål" (för vilka rättegångsbalken skulle vara den normala handläggningsordningen). Det är därför angeläget att det av bestämmelsen tydligt framgår att det endast är fråga om kumulation vid handläggning enligt ärendelagen, dvs. att samma rättegångsform är tillämplig, och att mål som ska handläggas enligt rättegångsbalken inte kan kumuleras med mål/ärenden som ska handläggas enligt ärendelagen. Första stycket skulle kunna förtydligas enligt följande.

Ett mål eller ärende som enligt 4 eller 5 kap. ska handläggas enligt lagen (1996:242) om domstolsärenden får handläggas gemensamt med ett annat mål eller ärende som ska handläggas enligt samma lag, om det är lämpligt med hänsyn till utredningen och övriga omständigheter.

Förslaget till lag om ändring i lagen om upphävande av lagen om domstolar i fastighetsmål

Lagrådet har ingen erinran mot förslaget; hänvisningen till 1 kap. 4 § ska ersättas med en hänvisning till 6 kap. om Lagrådets förslag rörande regleringen av särskilda rättsmedel godtas.